

Angrebet. Ruslands krig mod Ukraine og dens følger for verden

(https://krigsvidenskab.dk/application/files/4617/0802/2318/Skaermbillede_2024-02-15_kl_19.19.02.png)

(https://krigsvidenskab.dk/application/files/4617/0802/2318/Skaermbillede_2024-02-15_kl_19.19.02.png)

()

Forfatter: Serhii Plokyh

Forlag: Gutkind, 2023.

Antal sider: 459 sider. Illustreret med få kort og ingen fotos.

Pris: 299,95 DKK.

Rating: 4/5

...

Siden Rusland for snart to år siden invaderede nabolandet Ukraine, er der udkommet en række bøger om krigen på dansk. De fleste af dem er brede analyser af krigens kontekst og forhistorie, herunder hvorfor Putin valgte at invadere. Den eksisterende litteratur om emnet er også præget af, at skribenterne særligt har forsket i Rusland og at de sjældent har ekspertise i Ukraine; en udfordring også denne anmelder står med i sin egen udforskning af krigen. Med den her anmeldte bog foreligger der for første gang en bog på dansk, som er skrevet af en ekspert i ukrainske forhold. Forfatteren, Serhii Plokyh, er professor i ukrainsk historie ved Harvard University, men er født i det tidligere Sovjetunionen af ukrainske forældre. Hans forfatterskab om ukrainsk og sovjetisk historie er særdeles omfattende og strækker sig fra slavernes oprindelse og til nutiden.

Angrebet er i det store hele kronologisk opbygget. I første kapitel handler det om den ukrainske nations tilblivelse fra Vikingetiden og frem til 1991. Derpå følger fire kapitler, hvor de ukrainsk-russiske relationer fra Ukraines selvstændighed i 1991 og til vinteren 2013-14 dækkes. De to næste kapitler er viet til Rusland annekstion af Krim i 2014 og det af Rusland anstiftede (eller i hvert fald understøttede) oprør i Donbasområdet i det østlige Ukraine. Så følger et kapitel om Putins tilrettelæggelse af invasionen af Ukraine i februar 2022, hvorefter fire kapitler behandler kampene frem til slutningen af 2022, som er det tidspunkt, som bogen slutter med. Bogens sidste to kapitler og dens efterord zoomer ud fra krigen og studerer dels den vestlige til Ukraine støtte, dels forankrer den krigen i de forskydninger i den internationale verdensorden, som foregår i disse år – særlig hvad man kan kalde den parallelle amerikanske og russiske (ny)orientering mod Asien (Kina).

Plokyh skriver sig ind i den del af forskningen, som først og fremmest finder det russiske angrebs årsager i Ruslands stormagtsdrømme og imperialisme. *"Uden Ukraine ophører Rusland med at være et imperium"*, hedder det således på side 26 med henvisning til den tidligere

amerikanske nationale sikkerhedsrådgiver Zbigniew Brzezinski. Ukraine er nemlig vigtigt for Rusland, både fordi det var kerneland i den første østslaviske statsdannelse Rus, men også grundet dets størrelse, økonomi og beliggenhed. Plokhy beskriver, hvordan Rusland lige fra Ukraines selvstændighed i 1991 har haft store problemer både med at acceptere tanken om et selvstændigt Ukraine, men også med at anerkende dets grænser, herunder besiddelsen af den strategisk vigtige Krimhalvø. De kapitler, som ridser disse problemer op i perioden op mellem 1991 og 2014 er dem, som nok for de fleste læsere vil byde på mest nyt. Interessant er den krydsklipning Plokhy foretager mellem ukrainsk og russisk indenrigspolitik i denne årrække. Her viser han, hvordan ukrainsk politik blev præget af konkurrerende eliter og et stærkt civilsamfund, mens Rusland udviklede sig til et diktatur, hvor alle magtoverdragelser foregik "kontrolleret" og på de herskendes betingelser. Denne forskel betød, at ukrainsk politik blev præget langt større udsving – og i lange stræk en dårligere økonomi – end russisk, men også at der var et modstandspotentiale i landet, som Rusland savnede. Dette kulminerede i Orangerevolutionen i 2004-05 og de blodige begivenheder omkring Euromaidan i 2014, som førte til den daværende præsident Janukovitj flugt til Rusland.

De efterfølgende kapitler, som beskriver krigens første trekvarte år indeholder sparsomt nyt for den læser, som følger konflikten via medierne og diverse tænketankes rapporter og analyser. I sidste del, hvor Plokhy bl.a. diskuterer krigens betydning for det kinesisk-russiske forhold konkluderer han, at *"i stedet for den multipolære verden, som Rusland håbede på [at etablere], indvarslede konflikten en tilbagevenden til den bipolar verdens under Den Kolde Krig, nu blot ikke med Washington og Moskva som omdrejningspunkt, men med Washington og Beijing."* (s,367). Han begrundet dette synspunkt med, at Kina på mange måder har udnyttet den stadig svagere position, som krigen har bragt Rusland i, bl.a. til at opnå billigere energileverancer. Også på andre punkter identificerer Plokhy en svækket plads i verden til Rusland, bl.a. vises det tyrkisk-russiske forhold en del plads og her godtgør han, hvor meget Tyrkiet har profiteret af krigen på Ruslands bekostning.

Der er enkelte små fejl i bogen, bl.a. opgives det, at annekteringen af Donetsk, Luhansk, Zaporizjzja og Kerson oblaster i den russiske føderation skete 30. december 2022, fremfor 30. september. Fejlen er nok sket i oversættelsesprocessen, hvilket ikke tager fra bogen, at den er oversat til et driftssikkert og læseværdigt dansk.

Bogen er langt mere beskrivende og berettende end den er analytisk i de store dele, som handler om selve krigen. Her vil læsere, som først og fremmest ønsker at studere krigen ud fra et ønske om erfaringsuddragelse som allerede nævnt ikke finde meget nyt. I betragtning af at Plokhy er professor i ukrainsk historie, er bogen også bemærkelsesværdigt tømt for analyser af det ukrainske samfund og politiske system under krigen. Ligeledes ser Plokhy alene det russiske samfund oppefra og ned. Sidstnævnte fremstår logisk al den stund, at Rusland af Plokhy fremstilles som en monolitisk aktør, hvor befolkningen ikke spiller en rolle i storpolitikken og hvor der – det synes at være en implicit antagelse - i øvrigt er konsensus i eliten om den førte politik. Begge disse antagelser kan dog anfægtes. Særligt ærgerligt er det imidlertid, at heller ikke indre ukrainske forhold under krigen gives opmærksomhed. Det er problematisk eftersom Plokhy faktisk tilskriver civilsamfundet i Ukraine en handlekraft dets russiske modpart savner, men også fordi effektiviteten af Ukraines fortsatte forsvarskamp – og dets mulighed for nye offensiver – i høj grad må siges at være bestemt af indre forhold, som befolkningens kampmoral, bekæmpelsen af korrupsion, good governance og tilstrækkeligt sammenhold i eliten. Ikke blot er disse forhold væsentlige i sig selv, de er også med til at skabe forudsætningerne for den udenlandske støtte til landet.

Savner man en letlæst, velfortalt og oversigtsgivende bog på dansk, er Plokhy dog et udmærket sted at gå hen. At der her kun gives fire ud af seks faner i karakter, skyldes sammen med de ovenfor nævnte forhold, at bogen bærer stærkt præg af at være skrevet midt under krigen og på mange måder allerede må betegnes som forældet. Det anbefales derfor at samlæse bogen med en række andre værker om krigen: Hvad angår optakten til konflikten kan bl.a. anbefales Serhy Yekelchyks *The conflict in Ukraine* (Oxford University Press, 2015) og Elisabeth A. Wood et. al. *Roots of Russia's War in Ukraine* (Woodrow Wilson Center, 2014), samt Vasilij Kashin et. al. *Brothers armed. Military Aspects of the Crisis in Ukraine*. (Eastview Press, 2015). Den bedste, nogenlunde opdaterede analyse af krigen set fra et militært synspunkt er aktuelt Maria Engquist et. al. *Russia's War Against Ukraine and the West: The First Year* (FOI, 2023). Dertil kommer rapporter fra Royal United Services Institute m.m.